

EDUSKUNNAN VASTAUS 187/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 186/2004 vp).

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 10/2004 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan täydentävät säännökset tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003, jäljempänä *asetus*, soveltamisesta Suomessa.

2 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Asetuksen 21 artiklan 3 kohdassa ja 29 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuomioistuin on Suomessa käräjäoikeus.

Jos asetuksen 21 artiklan 3 kohdan nojalla vaaditaan vahvistettavaksi, että toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettu tuomio on Suomessa tunnustettava tai jätettävä tunnustamatta, asia on pantava vireille oikeudenkäymis-

kaaren 10 luvun 10 §:ssä tarkoitetussa tuomioistuimessa tai, jos vaaditaan ainoastaan vanhempainvastuuta koskevan ratkaisun tunnustamisen tai tunnustamatta jättämisen vahvistamista, lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 13 §:ssä tarkoitetussa tuomioistuimessa.

Myös asetuksen 29 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tuomioistuin on tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan asian yhteydessä toimivaltainen käsittelemään 2 momentissa tarkoitettua vaatimuksen.

3 §

Tuomion lähettäminen täytäntöönpanoa varten

Kun tuomioistuin on asetuksen III luvun 2 jakson säännösten nojalla julistanut täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa jäsenvaltiossa annetun lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan tuomion, sen on hakijan pyynnöstä lähetettävä tuomio ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus toimivaltaiselle käräjäoikeudelle, jos tuomio voidaan asetuksen 47 artiklan 2 kohdan mukaan panna täytäntöön. Jos on kysymys lapsen huoltoa koskevasta tuomiosta, jonka antamisesta on kulunut vähemmän kuin kolme kuukautta, tuomio ja hakemus on kuitenkin lähetettävä toimivaltaiselle ulosottomiehelle. Tuomioistuimen on samalla kehoitettava käräjäoikeutta tai ulosottomiestä kiireellisesti huolehtimaan täytäntöönpanosta.

4 §

Käännökset

Kun käräjäoikeudelta tai ulosottomieheltä haetaan toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpanoa asetuksen 41 tai 42 artiklan nojalla, tuomion täytäntöönpanoa hakevan asianosaisen on asetuksen 45 artiklan 2 kohdan mukaisesti toimitettava käräjäoikeudelle tai ulosottomiehelle käännös asetuksen 41 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua todistuksen 12 kohdasta tai 42 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua todistuksen 14 kohdasta suomen, ruotsin tai englannin kielelle.

5 §

Keskusviranomainen

Asetuksen 53 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen on Suomessa oikeusministeriö.

Valtion ja kunnan sosiaalihuollon viranomaisten sekä poliisiviranomaisten tulee antaa oikeusministeriölle pyynnöstä virka-apua lapsen olinpaikan ja lapsen olosuhteiden selvittämiseksi, toisessa jäsenvaltiossa annetun vanhempainvastuuta koskevan tuomion täytäntöönpanon ja lapsen palauttamisen turvaamiseksi sekä muutoin keskusviranomaiselle asetuksen 55 artiklassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

6 §

Lapsen sijoittamista koskeva asia

Jos oikeusministeriölle toimitetaan asetuksen 56 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu pyyntö, joka koskee lapsen sijoittamista hoitolaitokseen tai sijaisperheeseen Suomessa, oikeusministeriön on siirrettävä pyyntö sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitettulle kunnan määrämälle toimielimelle siinä kunnassa, jonka alueelle lapsen sijoittamista suunnitellaan, tai, jos sijoituspaikkaa ei ole pyynnössä yksilöity, siinä kunnassa, joka lastensuojelulain (683/1983) 45 §:n mukaan päättää lapsen sijoittamisen järjestämisestä.

Jos oikeusministeriölle toimitetaan asetuksen 56 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ilmoitus lapsen sijoittamisesta sijaisperheeseen Suomessa, oikeusministeriön on siirrettävä ilmoitus 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle siinä kunnassa, jonka alueelle lapsi on päätetty sijoittaa.

7 §

Todistuksessa olevan virheen korjaaminen

Tuomioistuimen ja muun viranomaisen on korjattava asetuksen nojalla antamassaan todis-

tuksessa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin rinnastettava selvä virhe noudattaen soveltuvien osin tuomiossa tai päätöksessä olevan virheen korjaamista koskevia säännöksiä.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2005.

Laki

avioliittolain 119 ja 125 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 119 §:n 5 momentti ja 125 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1226/2001, seuraavasti:

119 §

— — — — —
Mitä 1—3 momentissa säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 2201/2003 tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

125 §

Mitä 121—124 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei 119 §:n 5 momentissa mainitusta neuvoston asetuksesta tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2005.

Laki

lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8 päivänä huhtikuuta 1983 annetun lain (361/1983) 8 § ja 45 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 8 § osaksi laissa 186/1994 ja 45 §:n 1 momentti laissa 620/1996, sekä

lisätään lakiin uusi 29 a §, 34 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 186/1994, uusi 3 momentti, lakiin uusi 42 a §, 43 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti ja 44 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 620/1996, uusi 3 momentti seuraavasti:

8 §

Sopimuksen vahvistaminen

Sopimus lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on tehtävä kirjallisesti ja se on esitettävä vahvistettavaksi sen kunnan sosiaalilautakunnalle, missä lapsella on asuinpaikka.

Jos lapsella ei ole asuinpaikkaa Suomessa, sopimus on esitettävä vahvistettavaksi sen kunnan sosiaalilautakunnalle, missä lapsella on viimeksi ollut Suomessa asuinpaikka tai, jos lapsella ei ole ollut Suomessa asuinpaikkaa, sen kunnan sosiaalilautakunnalle, missä lapsen vanhemmilla tai jommallakummalla vanhemmista on asuinpaikka. Jos minkään kunnan sosiaalilautakunta ei edellä mainitun mukaan ole toimivaltainen, sopimus on esitettävä vahvistettavaksi Helsingin kaupungin sosiaalilautakunnalle.

Sosiaalilautakunnan on harkitessaan, voidaananko sopimus vahvistaa, otettava huomioon lapsen etu ja lapsen omat toivomukset siten kuin 10 ja 11 §:ssä säädetään. Sopimus on jätettävä vahvistamatta, jos kumpikaan lapsen vanhemmista ei ole lapsen huoltaja.

Sopimus, jonka sosiaalilautakunta on vahvistanut, on voimassa ja voidaan panna täytäntöön niin kuin tuomioistuimen antama lainvoimainen päätös.

4 luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

29 a §

Säännösten toissijaisuus

Mitä 19—21 sekä 23—29 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 2201/2003, jäljempänä *Bryssel IIa -asetus*, muuta johdu.

34 §

Palauttamismääräyksen antamisesta kieltäytymisen perusteet

— — — — —
Jos lapsen asuinpaikka välittömästi ennen luvaton pois viemistä tai palauttamatta jättämistä oli Bryssel IIa -asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa jäsenvaltiossa, lapsen palauttamista koskevan hakemuksen hylkäämiseen 1 momentin 2 kohdan nojalla sovelletaan lisäksi, mitä asetuksen 11 artiklan 4 kohdassa säädetään.

6 luku

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistamista ja lapsen palauttamista koskeva menettely

42 a §

Suhde Bryssel IIa -asetukseen

Mitä 36—42 §:ssä säädetään, ei sovelleta sellaiseen vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevaan asiaan, johon sovelletaan Bryssel IIa -asetusta.

Jos lapsen asuinpaikka välittömästi ennen luvaton pois viemistä tai palauttamatta jättämistä oli Bryssel IIa -asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa jäsenvaltiossa, menettelyyn lapsen palauttamista koskevassa asiassa sovelletaan tämän luvun säännösten lisäksi, mitä asetuksen 11 artiklan 2, 3 ja 5—8 kohdassa säädetään.

43 §

Lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

— — — — —
Mitä 3 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos vieraassa valtiossa annetun päätöksen täytäntöönpanoa koskevaan asiaan sovelletaan Bryssel IIa -asetusta.

44 §

Päätöksen lähettäminen käräjäoikeudelle

— — — — —
Bryssel IIa -asetuksen nojalla täytäntöönpanokelpoiseksi julistetun tuomion lähettämisestä täytäntöönpanoa varten säädetään erikseen.

45 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen täytäntöönpano

Suomessa täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistettu vieraassa valtiossa annettu lapsen huoltoa

ja tapaamisoikeutta koskeva päätös pannaan täytäntöön siten kuin lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (619/1996) säädetään. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 16 vuotta. Bryssel IIa -asetuksen mukaan täytäntöönpanokelpoisen vieraassa valtiossa annetun tuomion täytäntöönpanosta säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2005.

Laki

lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 16 päivänä elokuuta 1996 annetun lain (619/1996) 33 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

33 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen sekä lapsen palauttamista koskevan määräyksen täytäntöönpano

— — — — —
Jos toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettu päätös on tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanos-

ta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 mukaan pantava täytäntöön Suomessa, täytäntöönpano tapahtuu tämän lain mukaisesti. Tällaisen päätöksen täytäntöönpanoon ei sovelleta, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2005.

Laki

yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 21 päivänä heinäkuuta 1977 annetun lain (588/1977) 8 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

8 §

— — — — —
Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos päätöksen täytäntöönpanoa koskevaan asiaan sovelletaan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa

asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2201/2003.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2005.

Laki

lastensuojelulain 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä elokuuta 1983 annetun lastensuojelulain (683/1983) 45 §:n 2—4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 45 §:n 2 momentti laissa 94/1991 ja 45 §:n 4 momentti laissa 139/1990, sekä

lisätään 45 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 139/1990 ja 94/1991, uusi 5 momentti seuraavasti:

45 §

Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun järjestämisestä vastuussa oleva kunta

— — — — —
Jos lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon koskeva asia tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 nojalla on ratkaistava Suomessa, mutta mikään kunta ei ole 1

momentin mukaan velvollinen järjestämään perhehoitoa tai laitoshuoltoa, sen järjestämisestä päättäminen kuuluu lapsen viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos lapsella ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu sen kunnan viranomaisille, jossa lapsen vanhemmat tai toinen heistä asuu tai oleskelee taikka, jos kumpikaan vanhemmista ei asu eikä oleskele Suomessa, vanhempien tai toisen heistä viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos kummallakaan vanhemmista ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu Helsingin kau-

pungin viranomaisille. Jos lapselle päätetään järjestää perhehoitoa tai laitoshuoltoa Suomessa, vastaa sen järjestämisestä ja tästä aiheutuvista kustannuksista se kunta, jonka viranomainen on edellä sanotun mukaisesti päättänyt asiasta.

Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun järjestäminen sellaiselle lapselle tai nuorelle, jonka vanhemmat tai toinen heistä on tai on ollut Suomen kansalainen, mutta jolla ei ole sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa ja jonka sosiaali- ja terveysministeriö saamiensa alustavien tietojen perusteella ei katso saavan asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan, kuuluu 2 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan määräytyvälle kunnalle. Lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei 2 momentissa mainitusta asetuksesta muuta johdu.

Asianomainen kunta voi pyytää ulkoasiainministeriön välityksellä virka-apua lastensuojelutarpeen selvittämiseksi ulkomailla. Selvityksen voi ulkomailla tehdä myös sellainen henkilö, joka konsulipalvelulain (498/1999) 33 §:n mukaan voi suorittaa julkiselle notaarille kuuluvia tehtäviä.

Kunnan, jossa lapsi tai nuori on avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitettuna tai jälkihuollossa, on järjestettävä yhteistyössä 1—3 momentin mukaan vastuussa olevan kunnan kanssa lapselle tai nuorelle hänen huollon tai hoidon tarpeensa edellyttämät palvelut ja tukitoimet, joista aiheutuvat kustannukset kunta on oikeutettu perimään vastuussa olevalta kunnalta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2005.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2004